

به یاد دوست گرامی ایام کودکی و نوجوانی :

شادروان علی امامی

بسم الله الرحمن الرحيم

هی ماه و هفته می گذرد از مدار عمر
بنگر چه زود می گذرد روزگار عمر
موی سفید بر زرخ آمد نشان مرگ
باد خزان وزید بر این سبزه زار عمر
عمر است همچو شهری و دشمن به گرد وی
هی رخنه می رسد ز نفس بر حصار عمر
حافظ چه خوش سرود که بنشین کنار جوی
آب روان ببین و نظر کن گذار عمر
نی نی نسیم صبح به گردش نمی رسید
بس با شتاب می گذرد شه سوار عمر
در بوستان دهر ندیدیم غیر خار
یک گل نچیده ایم خزان شد بهار عمر
ما در پی اقامت او در پی رحیل
در دست دیگری ست عزیزان مهار عمر
مشکوه : رفت و عمر به یاران سپرد
این شعر ماند از او به جهان یادگار عمر

« مشکوه »^۱

۱ ثقه الاسلام حاج شیخ علی امامی (امام جمعه کاشمر) ، متولد : ۱۲۸۸ قمری ، متوفی : یازدهم ربیع الثانی ۱۳۷۴ قمری ، پدر بزرگ مادری مولف

کتاب اول

کتاب حاضر حاصل گفتگویی صمیمی و خودمانی بین دو دوست شصت ساله کاشمیری ، به نام‌های حسین (که حدود چهل سال از عمر خود را در غرب گذرانده) و علی (که هم‌همی عمر خود را در کاشمر گذرانده) است . این دو برادر شیری بعد از سال‌ها دوری ، در یک صبح‌گاه پاییزی در ایوان زیبا و ملکوتی مسجد جامع کاشمر به هم رسیده‌اند .

بررسی روابط شرق و غرب ، برای من شرقی که سال‌هاست در غرب (ایتالیا) زندگی می‌کنم همواره مهم بوده است . از فردای ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ (۲۱ شهریور ۱۳۸۰ روز انفجار برج‌های دوقلو در نیویورک) کار نگارش کتاب حاضر را آغاز کردم .

کار نگارش این کتاب با دو هدف نسبتاً مهم انجام شده است .

الف : برداشتن گامی کوچک در راه ایجاد تفاهم و شناخت شرق

و غرب از هم .

ب : انتقال مجموعه‌ای از اطلاعات ، تجارت و احساسات که شاید بتواند در توسعه و ترقی کشور و بهتر زیستن هم‌وطنانم مفید فایده باشد .

این مهم با کنکاش در گذشته و حال ایران و پاره‌ای از کشورهای شرقی از یک سو و مقایسه‌ی آن با کشورهای ایتالیا ، اسپانیا و آمریکا از سوی دیگر بوده است . پروسه‌ی رشد اقتصادی این کشورها در طول سه دهه‌ی گذشته ، نقاط ضعف و قوت آن‌ها مورد توجه و بررسی قرار گرفته‌اند . در این زمینه مقایسه‌ی عملیات دو کشور ایران و اسپانیا ، با توجه به درآمد سرانه‌ی دو کشور انجام شده است . هردو کشور در دهه‌ی هفتاد قرن بیستم میلادی از زیر یوق دیکتاتوری ژنرال فرانکو و شاه رهایی یافته‌اند .

در این یادداشت‌ها نقاط قوت و ضعف ایران مورد توجه قرار گرفته‌اند ، نقاط قوتی که توجه به آن‌ها می‌تواند راه رسیدن به توسعه را تسهیل و نقاط ضعفی که می‌تواند به عنوان مانعی بزرگ در راه پیشرفت عمل کند .

موضوع دیگری که در این کتاب مورد توجه و دقت قرار گرفته ، صنعت نفت و مشتقات آن است . این صنعت از دوران جوانی و دوران دانشجویی همواره مورد توجه و علاقه‌ام بوده است ، به‌طوری که رساله‌ی پایان تحصیلی‌ام در رشته‌ی روزنامه‌نگاری دانشگاه اورینو در سال ۱۳۵۳ « روابط تجاری ایران و ایتالیا با توجه خاص به موضوع نفت » بود .

از آغاز سال‌های دهه‌ی هشتاد قرن بیستم میلادی ، همه ساله نرخ کالاهای صنعتی و . . . وارداتی به کشور ایران افزایش یافته است و در مقابل قیمت نفت خام که اصلی‌ترین کالای صادراتی کشور بوده ،

همه ساله کاهش یافته و یا ثابت باقی مانده است . یکی از اصلی ترین علل پایین نگاه داشتن بهای نفت خام ، عرضه ی بیش از تقاضای آن از سوی کشورهای تولید کننده ی نفت خام بوده است . در این بخش به تفصیل به بررسی این موضوع و آثار منفی آن بر زندگی مردمان ایران و دیگر کشورهای تولید کننده نفت خام بوده است . در این بخش به تفصیل به بررسی این موضوع و آثار منفی آن بر زندگی مردمان ایران و دیگر کشورهای تولید کننده ی نفت پرداخته شده است . نفت و اقتصاد متکی به نفت در بسیاری از کشورهای تولید کننده ی نفت موجبات فساد اداری ، خودکامگی ، استبداد دستگاه های حکومتی و فقر عمومی را فراهم آورده است . نقطه ی مقابل کشورهای تولید کننده نفت، کشورهای صنعتی هستند، در این کشورها نفت ارزان یکی از علل عمده ی پیشرفت چشمگیر اقتصادی ، بهبود وضع عمومی و توسعه ی دموکراسی بوده است ، تنها اثر منفی نفت ارزان در غرب ، افزایش بی رویه ی آن و تولید گازهای سمی از جمله انیدرید کربنیک بوده است که آتمسفر دور کره ی زمین را به شدت آلوده کرده است . به نظر برخی از علمای زیست شناسی و . . . چنانچه اقداماتی اساسی در جهت یافتن مواد انرژی زای پاکیزه صورت نگیرد ، قرن بیست و یکم میلادی احتمالاً قرن نابودی نوع بشر بر روی کره ی خاک خواهد بود .

بخش دیگری از کتاب به فرش دست بافت و فعالیت های تولیدی و تجاری آن پرداخته است . حدود ده میلیون از جمعیت ایران به صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق آن امرار معاش می کنند . تا جایی که مطالعات و تجارب سی و پنج ساله ام اجازه می داد به بررسی آن پرداخته و راه هایی برای توسعه ی آن پیشنهاد داده ام .

موضوع دیگری که در این کتاب مورد توجه و بررسی قرار گرفته است موضوع اقلیت‌های مذهبی و قومی کشور است . تحصیل در دانش‌سرای کشاورزی (۱۳۳۸ - ۱۳۴۱) فرصتی فراهم آورد تا در این مرکز (مشهد) با دوستانی از اقوام کرد ، ترک ، ترکمن ، خاوری (هزاره) ، بلوچ ، افغان و عرب آشنا شوم . در مرکز ساری دوستانی مازندرانی ، گیلک و ترکمن پیدا کردم و در مرکز تبریز هم‌کلاسی‌هایم ترک و کرد و ارمنی و آسوری بودند . اکثر این اقوام ایرانی نژاد هستند که در سرزمین پهناور ایران ، در نقطه‌ی اتصال سه قاره‌ی آسیا ، اروپا و آفریقا در کنار هم زندگی می‌کنند . از جمله عوامل بارز چسبندگی این اقوام با یک‌دیگر زبان فارسی ، دین مبین اسلام ، مذهب تشیع ، سابقه‌ی تاریخی و اشتراکات فرهنگی است . بعدها در ایتالیا در رابطه با کار تجارت فرش با اقلیت کلیمی « کلیمی‌های مشهدی » مقیم میلان آشنا شدم . در مسافرت‌های مکرر به ایران به منظور تجارت فرش ، در بازار تهران با بازرگانان زردشتی آشنا شدم .

افزایش بی‌رویه‌ی جمعیت نیز موضوع دیگری است که مورد توجه قرار گرفته و دلایل ضرورت کنترل جمعیت مورد بررسی و دقت کنجکاوانه‌ای قرار گرفته است .

کشاورزی ، تولیدات و صنایع غذایی نیز یکی دیگر از مواردی است که مورد کاوش و دقت خاصی قرار گرفته . راه‌های جلوگیری از پیش‌روی کویر و نمکی شدن اراضی کشاورزی و همچنین رشد بازدهی هرچه بیشتر این بخش مورد توجه قرار گرفته است . در این بخش از اطلاعات حاصل از پنج سال تحصیل در رشته‌ی کشاورزی در ایران و ایتالیا ، و تجارب عملی ناشی از پنج سال کار عملی در

روستای کوشک گرمسار بهره گرفته شده است .
باید توجه داشت که درآمدهای نفتی و هزینه کردن آن به صورت یارانه‌های دولتی برای تامین مواد سوختی و غذایی و بهداشتی ساکنین

کشور و همچنین عواقب وخیم مصرف بی‌رویه مواد نفتی به علت ارزانی ، باعث پایان یافتن سریع ذخایر و آلودگی غیر قابل جبران محیط زیست خواهد گردید . در این بخش از گزارش نمی‌توانستیم صنایع در حال احداث اتمی ایران را از نقطه نظر اهمیت سیاسی ، اقتصادی و زیست محیطی نادیده بگیریم .

جوامع بشری در وضع موجود با نابسامانی‌های عدیده‌ای مواجه هستند که مهم‌ترین آن‌ها کمبود مواد غذایی ، کمبود آب آشامیدنی ، مواجهه با بیماری‌های واگیردار و کمبود خدمات بهداشتی و درمانی است . قسمت اعظمی از ساکنین کره‌ی خاک درآمدی کمتر از یک دلار در روز دارند ، حال آن‌که در کشورهای اتحادیه‌ی اروپا برای پرورش هر راس گاو شیری بیش از دو دلار در روز هزینه می‌گردد . جنگ‌ها منطقه‌ای و خسارت‌های انسانی و زیست محیطی ناشی از آن کماکان از جمله مهم‌ترین مسایل بشریت در آغاز قرن بیست و یکم است . در پایان باید اشاره کنم که حدود دو سوم از عمر خود را در کشور زیبای ایتالیا و بویژه در استان‌های سرسبز و خرم و ساحلی مارکه و امیلیارومانیا (منطقه‌ی شمال شرق و مرکز ایتالیا) سپری کرده‌ام . و بنابراین طبیعی است که از این سرزمین و تاریخ معاصر آن سخن به میان آید . در این مجموعه از مبارزات مردم ایتالیا برای نجات از سلطه‌ی حکومت نازی فاشیست‌ها (۱۹۴۵ - ۱۹۴۳ میلادی) ، شکل گرفتن دمکراسی ، ارگان‌های دمکراتیک ،

معجزه‌ی اقتصادی ، رشد مناطق (قطب‌های) اقتصادی ، بازار مشترک اروپا ، اهمیت شهرداری‌ها در اداره‌ی امور این کشور اشاراتی داشته‌ام . نگارنده مهاجری‌ست ایرانی و مسلمان که کشور مسیحی نشین ایتالیا را بعنوان محل کار و اقامت خویش انتخاب کرده است ، بنابراین طبیعی است که در فصول مختلف کتاب به موضوع مهاجرت از روستا به شهر و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ‌تر و مهاجرت به خارج از کشور سخن به میان آورم . هردختر یا پسر ایرانی که به قصد کار یا تحصیل به خارج از کشور عزیمت می‌کند ، گروهی از دوستان و خویشان خود را در وطن چشم به راه خود می‌گذارد . اگر این عزیمت منجر به سفری بی‌بازگشت گردد ، سرزمین مادری او یکی از عوامل تولید و رشد خود را از دست خواهد داد . این نوع از مهاجرت‌ها پای گذاشتن در جاده‌ای پر از سربالایی و شنا در رودخانه‌ای گل‌آلود و در خلاف جهت حرکت آب است . هرآنچه در این سفر پر طول و دراز و مخاطره‌آمیز حاصل می‌شود ، در بیشتر موارد در وطن و سرزمین مادری ساده‌تر و قابل حصول‌تر است . البته کارگران بی‌کار که به طور فصلی و یا سالیانه برای کار و کسب درآمد به خارج از کشور عزیمت می‌کنند ، بحثی جداگانه دارد . آن‌ها کمک موثری در غنی کردن منابع ارزی کشور خود داشته و همچنین هزینه‌ی زندگی اعضای خانواده‌ی خود را تامین می‌نمایند .

ایتالیا ، ۲۱ شهریور ۱۳۸۳ (۱۱ سپتامبر ۲۰۰۴)

حسین فیاض ترشیزی